

تنش شدید در روابط باکوهوایرون

نیروهای نظامی جمهوری آذربایجان و ارمنستان که طبق توافق آتش‌بس نهم نوامبر ۲۰۲۰ (۱۹ آبان ۱۳۹۹) به جنگ بر سر منطقه قره‌باغ کوهستانی پایان داده بودند، پس از چندین ماه آرامش نسبی در مرزها، شامگاه دوشنبه دوباره به روی یکدیگر آتش گشودند و در این تبادل آتش چندساعته که صبح دیروز با توافق آتش‌بس جدیدی پایان یافت، تعداد زیادی از نیروهای دو طرف کشته شدند.

البته در مدت این دو سال نیز هرازگاهی، تنش‌های نظامی میان دو طرف در مرزها رخ می‌داد اما رویداد دوشنبه شب را می‌توان شدیدترین درگیری در این مدت عنوان کرد که به گفته نخست‌وزیر ارمنستان، ۴۹۰ نظامی این کشور در این درگیری چند ساعته کشته شدند و وزارت خارجه جمهوری آذربایجان هم بدون ارائه آمار دقیق از کشته شدن شماری از نیروهای نظامی این کشور در درگیری با ارمنستان خبرداد. به گفته نخست‌وزیر ارمنستان، نظامیان جمهوری آذربایجان با حمله به مواضع ارمنستان، درگیری دوشنبه شب را آغاز کردند و از سوی دیگر، جمهوری آذربایجان هم ارمنستان را عامل شروع درگیری‌ها عنوان کرده اما برخی شبکه‌های خارجی، باکورا عامل تنش اخیر می‌دانند. نیل هاوریرنگار کانادایی که برای شبکه‌های سی‌ان‌ان، سی‌بی‌سی و الجزیره انگلیسی گزارش تهیه می‌کند، در این باره خبر داد: «یگان‌های ارتش جمهوری آذربایجان با استفاده از توپخانه و پهپاد به سمت ارمنستان آتش گشودند».

هاویر در ادامه گزارش خود گفت: «این حملات در قلمرو ارمنستان و خارج از منطقه مورد مناقشه قره‌باغ رخ داده است. این اقدامات، تنش‌زایی بزرگی توسط باکو است». با این‌حال، رسانه‌های ترکیه در تلاش هستند تا ارمنستان را مقصر درگیری‌های مسلحانه دوشنبه شب با جمهوری آذربایجان نشان دهند. در همین راستا، وزارت دفاع باکو نیز مدعی شد اقدام تحریک‌آمیز ایروان بود که منجر به این درگیری‌ها شد.

البته منابع ارمنستانی با رد ادعاهای باکو تأکید کردند که ارتش جمهوری آذربایجان بدون این‌که تحریک شده باشد، با استفاده از توپخانه و پهپاد، اقدام به انجام عملیات بزرگ و حمله به چند شهرستان ارمنستان نزدیک مرز کردند.

استفاده از پهپاد اسرائیلی برای حمله به ارمنستان

همزمان با این درگیری‌های چندساعته، یک رسانه روس خبر داد که ارتش جمهوری آذربایجان در حملات دوشنبه شب به مواضع ارمنستان، از پهپاد انتحاری «هاروپ» ساخت رژیم صهیونیستی استفاده کرد. به گزارش بلغاریانیز، هاروپ، پهپاد انتحاری ساخت شرکت صنایع هوافضای رژیم صهیونیستی (موسوم به آی‌آی‌آی) است.

به روایت کانفلیکت نیوز، از این پهپاد انتحاری برای حمله به یک انبار مهمات و همچنین یک واحد نظامی نیروهای مسلح ارمنستان در «جرموک» و «سوتک» استفاده شد.

این رسانه روس، استفاده جمهوری آذربایجان از پهپاد انتحاری ساخت رژیم صهیونیستی را مسبق به سابقه خواند و نوشت: «استفاده از هاروپ توسط نیروهای مسلح آذربایجان، برای اولین بار نبوده و در جریان درگیری در قره‌باغ کوهستانی طی سال‌های ۲۰۱۶، ۲۰۱۸ و ۲۰۲۰ تجربه جنگی واقعی هاروپ انجام شده‌است».

انتشار این خبر در شرایطی انجام شده که روز یکشنبه هفته جاری در خبرها آمده بود که یک هواپیمای باری جمهوری آذربایجان حامل تسلیحات رژیم صهیونیستی از فلسطین اشغالی به باکو بازگشت.

بررسی درگیری‌ها در شورای امنیت

درپی شعله‌ور شدن مجدد درگیری‌های نظامی بین ارمنستان و جمهوری آذربایجان در مناطق مرزی، شورای امنیت سازمان ملل تشکیل جلسه می‌دهد.

ساعاتی قبل از آتش‌بس نیکل پاشینیان نخست‌وزیر ارمنستان به صورت تلفنی با سید ابراهیم رئیسی رئیس‌جمهور اسلامی ایران، ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه، امانوئل مکرون رئیس‌جمهور فرانسه و آنتونی بلینکن وزیر خارجه آمریکا به صورت تلفنی رایزنی کرده بود.

براساس اطلاعیه دفتر نخست‌وزیری ارمنستان، رئیسی در این گفت‌وگو تأکید کرد که همه مناقشات منطقه‌ای باید به صورت مسالمت‌آمیز حل و فصل شود و موضع ایران در قبال تمامیت ارضی کشورها روشن است. رادیو ملی ارمنستان و دیگر رسانه‌های این کشور خبر دادند به دنبال درگیری‌های شدید شامگاه دوشنبه جمهوری آذربایجان و ارمنستان، نشست شورای امنیت ارمنستان برای بررسی این موضوع و راهکارمقابله با آن برگزار شده بود.

شورای امنیت ارمنستان در این جلسه «در ارتباط با تجاوز به قلمرو مستقل جمهوری ارمنستان، تصمیم گرفته شد رسماً از قدراسیون روسیه برای اجرای مفاد «معاهده دوستی، همکاری و کمک متقابل» و همچنین سازمان پیمان امنیت جمعی و شورای امنیت سازمان ملل درخواست کمک شود».

وزیر دفاع اوکراین:

دیگر به متحدان غربی اعتمادی نداریم

با وجود کمک‌های نظامی گسترده کشورهای اروپایی و آمریکا به اوکراین برای جنگ با روسیه، مقامات کی‌یف اما همچنان به انتقادها از غربی‌ها ادامه می‌دهند. الکسی رزنیکوف، وزیر دفاع اوکراین در همین ارتباط گفت که کشورش در جریان جنگ با روسیه آموخت دیگر به متحدان غربی خود اعتماد نداشته باشد و به وعده‌های آنها دل خوش نکند. به نوشته وبگاه ریانووستی، رزنیکوف در مصاحبه‌ای تلویزیونی بیان کرد

مقامات اوکراینی برای برقراری صلح در کشور، آماده امضای یک سند چندجانبه با تضمین‌های امنیتی ویژه هستند. وی در ادامه توضیح داد: «ما چیزهای زیادی یاد گرفته‌ایم، از جمله این‌که به تلاش‌های مختلف برای کمک به ما به منظور دستیابی به صلح در اوکراین اعتماد نکنیم. متأسفانه، در سال ۲۰۱۴ چنین اقداماتی توسط متحدان ما انجام شد، اما ابزارها و توافق‌هایی که قبلاً وجود داشت، مفید نبود. وزیر دفاع اوکراین،

گزارش

«چام‌چم» ناکامی‌های کاخ سفید از اوکراین و افغانستان تا برجام را بررسی می‌کند

آمریکا در سیاهچاله بایدین

سعيد سبحاني

گروه بین‌الملل

گرچه مقامات آمریکایی (اعم از دموکرات یا جمهوریخواه) طی دهه‌های گذشته و اخیر، بارها از هژمونی کاخ سفید و تسلط الگوی لیبرال دموکراسی ادعایی خود بر نظام بین‌الملل سخن گفته‌اند اما مصادیق و نمادهای شکست واشنگتن در جهان امروز به اندازه‌ای وسیع و گسترده است که حتی استراتژیست‌های آمریکایی نیز در برابر واقعیتی به نام شکست هژمونی این کشور سر تعظیم فرود آورده‌اند. اکنون جو بایدن در رأس معادلات سیاسی و اجرایی آمریکا حضور دارد. وی در کارزار انتخاباتی خود وقتی شعار «آمریکا بازگشته» را مطرح کرد و از برگشت آمریکا به عرصه جهانی خبر داد، بسیاری تصور می‌کردند ایالات متحده دوباره قدرت خود را بازخواهد یافت و می‌تواند به متحدان منطقه‌ای و سنتی‌اش کمک کند. با این حال مستندات و وقایع جاری در جهان امروز بر چنین ادعایی مهرباطل می‌زنند. در اینجا به مرور برخی مصادیق شکست و ناکامی آمریکا در نظام بین‌الملل می‌پردازیم.

نمونه واضح این اقدامات را، تفاهم‌نامه بودایست دانست که کی‌یف را از رتبه سوم دارنده قدرت اتمی نظامی در جهان پایین کشید و برای امنیت این کشور زیانبار بود. به نوشته ریانووستی، رزنیکوف با بیان این‌که اکنون کی‌یف دیگر به هیچ مذاکره و پروتکل‌های غیررسمی اعتماد ندارد، تصریح کرد: فقط به شرطی که معماری جدید امنیتی جهان با تضمین‌های آشکار برای اوکراین، از طرف شرکای مورد اعتماد ما ایجاد شود.

تغییر رویکرد متحدان

با این فرض که ایالات متحده فقط با کشورهایی متحد خواهد بود که صد درصد از ارزش‌ها و اصول مشترک برخوردارند، واشنگتن جزو کشورهای عضو ناتو هیچ متحد دیگری نخواهد داشت که با آن تعامل کند. این چیزی است که محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان در دیدار با بایدن درباره قتل جمال خاشقچی، روزنامه نگار سعودی گفت، این سخنان نشان می‌دهد حتی سعودی‌ها نیز که سال‌ها به عنوان گاو شیرده آمریکا شناخته می‌شدند اینک در برابر ارزش‌های آمریکایی به مخالفت می‌پردازند. در واقع بن سلمان به‌صورت آشکار این پیام را به آمریکا داد که اگر واشنگتن بخواهد بیش از حد بر مسائل حقوق بشری تأکید کند، آنگاه دیگر متحدی به نام عربستان نخواهد داشت. این امر یک تغییر جدی در دیدگاه عربستان سعودی نسبت به آمریکا را نشان می‌دهد که در تاریخ روابط دو کشور بی‌سابقه است. به رغم تلاش‌های آمریکا به نظر می‌رسد واشنگتن متحد سعودی خود را از دست داده است و نمی‌تواند روابط خود را مانند قبل ساماندهی کند. در این بین حتی سفرو جو بایدن به ریاض نیز نتوانست چالش‌های میان دو کشور را کاهش دهد، نرمش عربستان در برابر ایران و تلاش برای انجام مذاکره با میانجیگری عراق نشان می‌دهد ریاض همانند گذشته بر حمایت واشنگتن از خود در برابر تهران حساب نمی‌کند. به همین دلیل ترجیح می‌دهد به جای دشمنی با قدرتی همچون ایران، مشکلات خود را با این کشور حل و فصل کند.

ناکامی در میانجیگری فلسطین و اسرائیل

موضوع فلسطین یکی از مهم‌ترین مسائل منطقه خوبی به شمار می‌رود. با وجود مخالفت بایدن در زمان نامزدی انتخابات ریاست جمهوری با تصمیم تراپ مینی بر انتقال سفارت آمریکا از تل آویو به قدس اما بایدن در قامت یک رئیس‌جمهور هیچ مخالفتی با این اقدام نکرد، البته بایدن تمایلی برای تماس با بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر سابق اسرائیل پس از روی کار آمدن وی به ریاست جمهوری نشان نداد و همچنان بر راه حل دو دولتی پافشاری کرد. از سوی دیگر بایدن نتوانست به هیچ یک از وعده‌های اساسی خود در مورد فلسطین عمل کند و حتی مخالفتی در برابر شهرک‌سازی‌های اسرائیل نیز نشان نداد. اظهارات وی مبنی بر این‌که «من صهیونیست هستم و برای صهیونیست بودن لازم نیست یهودی باشیم» که وی در سخنرانی خود در فرودگاه در سفر اخیر به سرزمین‌های اشغالی بیان کرد، نتوانست مقامات اسرائیل را نسبت به حمایت آمریکا همانند گذشته دلگرم کند.

ناتوانی در کنترل ترکیه

در ۶ اکتبر ۲۰۱۹، کاخ سفید به ترکیه برای حمله به شمال سوریه چراغ سبز نشان داد و از سرسختی شبه نظامیان کرد که از سال ۲۰۱۵ به عنوان نماینده اصلی واشنگتن در جنگ ناتو در سوریه می‌جنگیدند، چشم‌پوشی کرد. در آن زمان آنکارا بدون چراغ سبز آمریکا قادر به حمله نبود اما امروز با تهدیدهای مجدد رجب طیب اردوگان، رئیس‌جمهور ترکیه مبنی بر انجام عملیات نظامی در شمال سوریه، ترکیه کمتر به موضوع آمریکا در مورد عملیات احتمالی خود توجه می‌کند، زیرا درگیری بین آنها به دلیل حضور نداشتن نیروهای آمریکایی منتفی است. این در حالی‌است که ترکیه ناگزیر است به موضوع روسیه که در آنجا نیرو دارد، توجه کند. در واقع آمریکا توان تأثیرگذاری خود را بر تحولات ترکیه و سوریه تا حد زیادی از دست داده است.

توافق سخت با ایران

به‌رغم خروج آمریکا در دوران ترامپ از برنامه جامع اقدام مشترک (توافق هسته‌ای) با روی کار آمدن دولت بایدن، ایالات متحده یک بار دیگر تمایل خود را برای بازگشت به توافق اعلام کرد. با این حال واشنگتن برای بازگشت به توافق با معذوبت‌های داخلی و خارجی متعهدی مواجه بود. بن تاویان با شکست نظامی با کنار گذاشتن تدریجی محدودیت‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به توسعه برنامه هسته‌ای خود بپردازد.

در واقع کشوری که از خروج و سپس تعلل آمریکا در بازگشت به برجام بیشترین نفع را برد، ایران بود که نتوانست توانمندی هسته‌ای خود را بیش از گذشته تقویت کند. به این ترتیب در حالی که آمریکا تصور می‌کرد با خروج از برجام و اعمال تحریم می‌تواند ایران را تضعیف کند، عملاً با شرایط عکس مواجه شد. به نحوی که حتی نتوانست طرف ایرانی را به بازگشت به مذاکرات دوجانبه مجاب کند.

به این ترتیب تحریم‌های آمریکا که بیش از ۴۰ سال از سوی واشنگتن علیه تهران تحمیل شده، حتی با عملیات‌های ترکیبی همچون ترور دانشمندان هسته‌ای نظیر شهید فخری زاده توسط رژیم صهیونیستی نیز نتوانست تأثیری بر تغییر مواضع ایران بگذارد. در واقع این اقدامات واشنگتن و تل آویو، موجب ثبات قدم ایران برای افزایش غنی سازی اورانیوم شد.

